

УДК 343.98

С.В. Шалімов

**ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ДЕПАРТАМЕНТУ
ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МВС УКРАЇНИ – РЕЗЕРВ
НЕОБХІДНИХ ВІДОМОСТЕЙ
ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДРОЗДІЛІВ ОВС**

У статті розглянуто принципи побудови, функції та завдання як інформаційних систем загалом, так і інформаційних систем Департаменту та підрозділів інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України зокрема.

Ключові слова: *інформація, інформаційна система, відомості, аналіз, інформаційно-аналітичне забезпечення, Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення.*

В статье рассмотрены принципы построения, функции и задачи как информационных систем в целом, так и информационных систем Департамента и подразделений информационно-аналитического обеспечения МВД Украины в частности.

Ключевые слова: *информация, информационная система, сведения, анализ, информационно-аналитического обеспечение, Департамент информационно-аналитического обеспечения.*

The article considers the principles, functions and tasks as information systems in general and information systems the Department and units of information and analytical support of MIA of Ukraine in particular.

Key words: *information, information systems, data, analysis, analytical support, the Department of information and analytical support.*

Розслідування та запобігання кримінальним правопорушенням перебуває у тісному зв'язку з належним інформаційним забезпеченням, без якого неможливо ефективно керувати цим процесом, забезпечувати його оптимальний хід та виконання завдань кримінального судочинства. В сучасних умовах діяльність органів досудового розслідування, оперативних підрозділів все більше залежить від їх забезпечення відповідною інформацією та здатності її ефективно використовувати. Так на сьогодні для того, щоб як найповніше провести розслідування, наприклад, багатоепізодних кримінальних проваджень з декількома співучасниками, необхідно здійснити великий об'єм роботи зі збирання та переробки інформації, її усвідомленню, аналізу та синтезу. Пошук раціональних рішень у процесі досудового розслідування потребує обробки великих обсягів відомостей, що підчас неможливе без використання сучасних інформаційних та телекомунікаційних технологій, які в поєднанні з матеріально-технічними ресурсами дозволять створити єдине інформаційне середовище, котре забезпечить потреби правоохоронних органів у рамках вирішуваних ними специфічних задач.

Інформаційне забезпечення роботи ОВС являє собою складну розгалужену систему, яка охоплює декілька напрямів діяльності:

- аналіз зібраної правоохоронними органами статистичної інформації про стан, структуру та динаміку злочинності;
- аналіз інформації про обставини, способи вчинення найбільш розповсюджених злочинів, розробку результативних методів та засобів боротьби з ними;
- включення в процес аналізу та синтезу інформації, накопиченої в централізованих, статистичних, оперативних та інших обліках органів внутрішніх справ;
- використання відомостей, що містяться в базах даних, інших державних органів та недержавних установ і організацій (Державна казначейська служба, Міністерство доходів і зборів, банківські установи, Пенсійний фонд, Державна реєстраційна служба, бази даних обліку робочого часу співробітників, бази персоналізованого обліку доступу співробітника до будь-яких інформаційних систем, бази даних систем відеонагляду за об'єктами, бази даних сеансів всіх видів послуг зв'язку, що надаються населенню, бази даних провайдерів, які здійснюють надання доступу до мережі Інтернет своїм користувачам та ін.);

- використання умов для логічного та технічного об'єднання різних інформаційних масивів при вирішенні обліково-реєстраційних задач.

Як зазначає Хахановський В.Г.: «Основними завданнями системи інформаційного забезпечення органів внутрішніх справ України є: забезпечення можливості оперативного отримання інформації у повному, систематизованому та зручному для користування вигляді галузевими підрозділами та окремими працівниками для запобігання злочинам, їх розкриття та розслідування; збирання та обробка оперативної, оперативно-розшукової, оперативно-довідкової, аналітичної, статистичної і контрольної інформації для оцінки ситуації та прийняття обґрунтованих оптимальних рішень на всіх рівнях діяльності ОВС; забезпечення ефективної інформаційної взаємодії галузевих служб ОВС України, інших правоохоронних органів та державних установ; забезпечення надійного захисту інформації, тощо»¹. Саме в єдності завдань, уніфікації нормативної, організаційної, методичної та методологічної бази може бути визначений шлях оптимізації існуючої системи інформаційного забезпечення правоохоронних органів. Практична реалізація такої роботи має бути орієнтованою на формування єдиного інформаційно-правового середовища органів внутрішніх справ та постійне вдосконалення на базі сучасних досягнень науки і техніки інтегрованої системи інформаційно-аналітичного забезпечення їх діяльності.

Окремі автори, серед яких В.О. Кузнецов, О.М. Криворотов, виділяють наступні принципи побудови інформаційних систем:

---

¹ Див.: Хахановський В.Г. До проблеми вдосконалення інформаційного забезпечення ОВС України / В.Г. Хахановський // Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. Спеціальний випуск. - 2011. - № 3. - С. 40.

1. Принцип залежності методів та засобів криміналістичної реєстрації від рівня матеріально-технічної бази.

2. Принцип відповідності сил та засобів цілям, завданням та методам ведення криміналістичних обліків.

3. Принцип відповідності методів криміналістики правовій системі суспільства. Даний принцип стосується механізмів реалізації завдань ведення обліків¹.

З урахуванням вказаних точок зору, ми пропонуємо такі методологічні принципи створення автоматизованих інформаційних систем:

- єдність керівництва процесами формування, ведення та використання інформаційних ресурсів на основі єдиного міжвідомчого нормативно-правового акту загальнонаціонального значення;

- охоплення інформаційним ресурсом усіх сфер, галузей діяльності та оточуючої дійсності матеріального світу;

- раціональне використання фактичних даних та відомостей в виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень на основі цілісної системи знань про властивості об'єктів реєстрації;

- принцип блочної та ієрархічної побудови баз даних, їх структурованість і типізація;

- інтеграція обліків у єдине інформаційне поле, а полів – в єдиний інформаційний ресурс правоохоронних органів державного та міждержавного значення для створення можливості проведення наскрізного пошуку;

- організація зв'язків інформації різного роду та можливість переходу з одного об'єктового простору в інший, з потенціалом отримання якомога повнішого "досьє" на об'єкт реєстрації;

- підтримання інформаційних ресурсів в актуальному стані, що потребує відновлюваності, оптимальності кількості формалізованих та введених параметрів, алгоритми пошуку;

- наступність між ручною та автоматизованою технологіями використання криміналістичних обліків;

- адекватність інформації, що зберігається в обліках, об'єктам реєстрації;

---

¹ Див.: Кузнецов А.В. Обоснование рациональных методов и средств формирования, накопления, обмена и проверки информации по пулегильзотекам при раскрытии и расследовании преступлений: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 - "Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность" / А. В. Кузнецов - Хабаровск, 2008. - С. 32; Криворотов А.Н. Теоретические аспекты и практика применения компьютерных технологий в криминалистических учетах: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. "Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность" / А.Н. Криворотов - Волгоград, 2003. - С. 15.

- інтеграція інформаційних систем правоохоронних органів та автоматизованих інформаційних систем, які забезпечують завершальний етап ідентифікації об'єкта за запитуваною інформацією.

Провідна роль у створенні, впровадженні та використанні інформаційних систем Міністерства внутрішніх справ України (далі – Міністерство або МВС) належить Департаменту інформаційно-аналітичного забезпечення (далі – Департамент або ДІАЗ) МВС України, а в областях управління (далі – УІАЗ) та відділам (секторам), який організовує і здійснює заходи, передбачені законодавством України та іншими нормативно-правовими актами центральних органів виконавчої влади, які спрямовані на інформаційно-аналітичне забезпечення правоохоронної діяльності органів і підрозділів внутрішніх справ України (далі – ОВС).

Провівши аналіз судової та слідчої практики, ми можемо зробити висновок, що у більшості випадків слідчі й оперативні працівники використовували інформацію, яка міститься в різних базах даних, що функціонують у цих підрозділах за кримінальними провадженнями, які розглядались. Це свідчить про широке використання можливостей інформаційних систем ДІАЗ (УІАЗ) МВС України у вирішенні завдань досудового розслідування. Слушною з цього приводу є позиція сформульована Л.Ю. Міллер, яка вважає інформаційні підрозділи суб'єктами, покликаними сформувати єдину інформаційну вертикаль, що об'єднує, в першу чергу, криміналістичні, статистичні та оперативно-довідкові обліки ОВС, а також бази та банки даних АІПС інших правоохоронних органів, організацій, підприємств, засобів масової інформації, Інтернету та систематизовану при закладці для зберігання, забезпечення пошуку та видачі відомостей про особу, подію, предмет або іншої значущої інформації¹. Подібної позиції дотримуються також В.П. Захаров та В.І. Рудешко, стверджуючи, що Департамент є найбільшим місцем зберігання інформаційних масивів у системі МВС України, що є провідною організацією, яка розробляє та впроваджує комп'ютерні інформаційні підсистеми в діяльність органів внутрішніх справ України².

В цьому зв'язку є актуальним розгляд завдань та функцій, а також напрямів використання результатів аналізу змісту інформаційних систем ДІАЗ (УІАЗ) МВС України під час проведення слідчих (розшукових) та негласних (розшукових) дій, в організаційно-управлінській діяльності правоохоронних органів.

¹ Див.: Міллер Л.Ю. Интеграционный метод в теории и практике оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел: препринт монографии / Под общ. ред. д-ра юрид. наук, проф., засл. деятеля науки РФ Г.К. Синилова. - М., 2008. - С.17-19.

² Див.: Захаров В. П. Проблеми інформаційного забезпечення правоохоронних структур: навч.-практ. посіб. / В. П. Захаров, В. І. Рудешко. - Л. : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2007. - С. 163.

Департамент виконує такі функції:

1) Ведення та використання в обсязі, структурі та порядку, визначеними законодавством України, нормативно-правовими актами центральних органів виконавчої влади, відомчими документами МВС оперативно-розшукових, криміналістичних та профілактичних обліків, обліків адміністративних правопорушень та осіб:

- яких затримано за підозрою в учиненні злочину;
- які підозрюються в учиненні злочину;
- яких взято під варту або піддано адміністративному арешту;
- які переховуються від органів дізнання, слідства та суду, ухиляються від виконання кримінального покарання, пропали безвісти;
- які скоїли адміністративні правопорушення, щодо яких складено протоколи про адміністративні правопорушення;
- які скоїли корупційні правопорушення й рішенням судів притягнуті до відповідальності за вчинення цих правопорушень;
- без громадянства та іноземців, які порушили встановлені законодавством правила в'їзду, виїзду, перебування в Україні та транзитного проїзду через її територію,
- інших передбачених нормативно-правовими актами обліків.

2) Контроль за повнотою та своєчасністю внесення до Єдиного реєстру досудових розслідувань відомостей про кримінальні провадження ОВС, повнотою державних і відомчих статистичних звітів, приведення їх у відповідність до законодавства України у взаємодії зі структурними підрозділами апарату МВС, Генеральної прокуратури, Міністерства юстиції та Державною службою статистики України.

3) Участь у розробці та впровадженні разом із заінтересованими центральними органами виконавчої влади єдиних документів первинного обліку і на їх основі – форм державної та відомчої статистичної звітності про стан злочинності та результати профілактичної, оперативно-розшукової, слідчої та адміністративної діяльності органів внутрішніх справ України.

4) Забезпечення функціонування Інтегрованої інформаційно-пошукової системи ОВС, організація надання доступу до її інформаційних підсистем.

5) Здійснення відповідно до вимог Закону України "Про захист персональних даних" обробки персональних даних в обсязі, структурі й порядку, що випливають із завдань та функцій, покладених на міліцію Законом України "Про міліцію" та іншими законами.

6) Забезпечення керівництва Міністерства, структурних підрозділів апарату МВС, територіальних та транспортних органів внутрішніх справ інформаційно-аналітичною інформацією на основі оперативно-розшукових,

персонально-довідкових, статистичних та інших обліків, що ведуться в Департаменті.

7) Забезпечення режиму доступу до інформації, зберігання інформації, яка міститься в обліках ДІАЗ, відповідно до законодавства¹.

Виходячи з функцій Департаменту, можна зробити висновок, що для їх реалізації підрозділи інформаційно-аналітичного забезпечення, як структурована система, що покликана сприяти розкриттю та розслідуванню кримінальних правопорушень, повинні виконувати наступні завдання:

- Формувати єдині оперативні обліки, передбачені Законом України "Про оперативно-розшукову діяльність" та регламентовані нормативно-правовими актами МВС України.

- Формувати єдині інтегровані інформаційно-аналітичні системи МВС України оперативного призначення.

- Здійснювати координацію оперативно-значущої інформації, необхідної слідчим та оперативним підрозділам при проведенні ними досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності, шляхом здійснення інформаційно-аналітичної роботи.

- Проводити аналіз стану окремих напрямків оперативно-розшукової діяльності в ініціативному порядку та за завданням керівництва МВС, ГУМВС, УМВС.

- Здійснювати інформаційно-статистичне забезпечення оперативно-розшукової діяльності.

Отже, на сьогодні, інформаційних систем ДІАЗ (VІАЗ) МВС України виконуючи широкий перелік покладених на них функцій та завдань, безумовно являють собою ємне джерело та реальний резерв необхідних відомостей, використання яких правоохоронними органами, є однією з неодмінних умов, що сприяють розслідуванню кримінальних правопорушень.

Використана література:

1. Про затвердження Положення про Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України: наказ МВС України від 5 листопада 2012 року № 1010.

2. Захаров В. П. Проблеми інформаційного забезпечення правоохоронних структур : навч.-практ. посіб. / В. П. Захаров, В. І. Рудешко. - Л. : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2007. - 372 с.

3. Криворотов А.Н. Теоретические аспекты и практика применения компьютерных технологий в криминалистических учетах: автореф. дис. ...

---

¹Про затвердження Положення про Департамент інформаційно-аналітичного забезпечення МВС України: наказ МВС України від 5 листопада 2012 року № 1010.

канд. юрид. наук: 12.00.09- "Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность" / А.Н.Криворотов – Волгоград, 2003. – 22 с.

4. Кузнецов А.В. Обоснование рациональных методов и средств формирования, накопления, обмена и проверки информации по пулегильзотекам при раскрытии и расследовании преступлений: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09 - "Уголовный процесс; криминалистика и судебная экспертиза; оперативно-розыскная деятельность" / А. В. Кузнецов – Хабаровск, 2008. – 185 с.

5. Миллер Л.Ю. Интеграционный метод в теории и практике оперативно-розыскной деятельности органов внутренних дел: препринт монографии / Под общ. ред. д-ра юрид. наук, проф., засл. деятеля науки РФ Г.К. Силинова. – М., 2008. – 24 с.

6. Хахановський В.Г. До проблеми вдосконалення інформаційного забезпечення ОВС України / В.Г. Хахановський // Вісник ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка. Спеціальний випуск. – 2011. – № 3. – С. 40–44.

УДК 343.14

С.І. Жалдак

ЕВОЛЮЦІЯ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ОСОБОЮ, РІЧЧЮ АБО МІСЦЕМ, ЯК ЗАСОБУ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ У ВІТЧИЗНЯНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті, на підставі аналізу історії розвитку нормативно-правової регламентації спостереження за особою, річчю або місцем, розглянуті сучасні правові засади його функціонування як засобу збирання доказів у вітчизняному кримінальному провадженні.

Ключові слова: доказ, доказування, засіб збирання доказів, негласна слідча (розшукова) дія, оперативно-розшуковий захід, спостереження за особою, річчю або місцем.

В статье, на основе анализа истории развития нормативно-правовой регламентации наблюдения за лицом, вещью или местом, рассмотрены современные правовые основы его функционирования как средства собирания доказательств в отечественном уголовном производстве.

Ключевые слова: доказательство, доказывание, средство собирания доказательств, негласное следственное (розыскное) действие, оперативно-розыскное мероприятие, наблюдение за лицом, вещью или местом.

The article, based on analysis of the history of legal regulation observing person, a thing or a place, considers the present legal basis for its functioning as a means of gathering evidence in the national criminal proceedings.

Key words: evidence, proving, a means of collecting evidence, tacit investigation (searching) action, operational-search activities, observation of a person, place or thing.